

PROFESIJNÉ KVALITY SUDCU PROFESNÍ KVALITY SOUDCE

Marián Feduš

Sudca musí v sebe stále pestovať a rozvíjať vlastnosti človeka, ktorý je povoláný nielen na to, aby „*vysluhoval spravodlivosť*“, ale na ktorého sa ľudia obracajú ako na „*akúsi živú spravodlivosť*“¹

Z takýchto vlastností stojí bezpochyby na prvom mieste odborná pripravenosť sudcu, čiže jeho kvalitné poznanie kánonickej disciplíny - základnej aj procesnej. Už pápež Alexander III. /1159-1181/ napomína istého opáta, ktorý bol aj miestnym ordinárom: „*Nech sa manželskými kauzami nezaoberá hoci kto, ale iba na to určení sudcovia, ktorí vlastnia súdnu moc a ktorým nechýba znalosť kánonických predpisov*“² Najvyšší zákonodarca nariadil, aby sudcovia mali akademické tituly z kánonického práva; doktorát alebo aspoň licenciát.³ V kontexte súčasnej situácie Cirkvi to bol prejav odvahy, avšak nevyhnutný z hľadiska úlohy cirkevného sudcu. Po vydaní cirkevnej legislatívy sa určité napätie prenieslo na najvyšší tribunál Apoštolskej signatúry, ktorá je kompetentná dávať dišpenzy od akademických titulov *in casibus particularibus*. Dišpenz sa spravidla udeľuje *omnibus perpensis*, berúc do úvahy, že v niektorých prípadoch neudelenie dišpenzy by znamenalo absenciu vysluhovania spravodlivosti, na ktorú majú veriaci právo.

Sudca je povinný rozvíjať a stále aktualizovať svoje znalosti z kánonického práva,

inak sa vystavuje nebezpečenstvu, že bude v oblasti súdnictva tým, čo by sa paradoxne dalo vyjadriť výrokom, že je tmavým lesom, alebo klasickým výrokom tomistov: *bojím sa človeka jednej knihy /hominem unius libri timeo/*. Podobne možno hovoriť i v prípade cirkevných sudcov o probléme znalostí jazykov, predovšetkým latinčiny.

„*Takéto poznanie predpokladá usilovné vedecké a stále štúdium, ktoré sa neobmedzuje na prípadné variácie vzhladom na predchádzajúci zákon alebo na stanovenie čisto literárneho a filologického zmyslu zákona. Sudca musí dokázať chápať aj to, čo sa nazýva mens legislatoris a ratio legis. Až takéto poznanie mu umožňuje globálny pohľad na prípad a pochopiť ducha zákona.*“⁴

Ďalšími nevyhnutne požadovanými podmienkami pre prácu cirkevného sudcu sú sloboda a nezávislosť. Od neho sa totiž požaduje súdiť *ex sua conscientia*⁵ a bolo by naozaj neužitočné snažiť sa obmedzovať či centralizovať toto nariadenie. Ak vnútorná sloboda a vonkajšia nezávislosť sú dvomi základnými predpokladmi človeka, ktorý kráča po tejto zemi a posudzuje tento svet, tak tieto dva predpoklady musí mať aj človek - sudca, pri vykonávaní a prejavovaní svojho svedomia, keď vykonáva úlohu sudcu. Právny poriadok, a osobitne procesný právny poriadok,

sa usiluje zabezpečiť a napomáhať túto vnútornú slobodu a vonkajšiu nezávislosť sudcu. Toto je aj dôvodom, prečo Kódex nariaďuje sudcovi, aby sa zriekol „*kauzy, na ktorej má záujem z dôvodu pokrvnosti alebo príbuzenstva, v ktoromkoľvek stupni priamej línie a až do štvrtého stupňa bočnej línie alebo z dôvodu poručníctva a opatrovníctva, dôverného spolunažívania, veľkého nepriateľstva alebo dosiahnutia zisku, či vyhnutia sa škode*”⁶

Iba ten, kto pozná náročnosť úlohy súdiť / officium iudicandi/ a delikt, ktorého sa dopúšťajú sudcovia, ktorí „*hoci sú evidentne kompetentní, odmietajú súdiť*”, môže správne zhodnotiť starostlivosť právneho poriadku chrániť sudcov od osobného záujmu, od každého osobného záujmu, riešiť kauzu tak, alebo inak, a to až do takej miery, že mu nariaďuje, aby sa kauzy zriekol. Preto sudca, aby bol verný duchu procesného práva, musí vlastniť vnútornú slobodu a vonkajšiu nezávislosť, a to aj útekom od osobného materiálneho obohatenia sa, ba až po čnosť chudoby. Ide o silné, zákonom stanovené osobné nariadenia a o silný osobný životný postoj, ktorý Cirkev oddávna chránila prísnymi zákonmi. Ba omnoho viac si to vyžaduje sama suverénnosť súdu: iba odstup od materiálneho bohatstva bráni sudcovi v tom, aby nevstúpil do procesu svojimi vlastnými záujmami a umožňuje mu súdiť nestranne a s nadhľadom.

Podobne napomáha vnútornej slobode a vonkajšej nezávislosti sudcu aj zvyk byť rezervovaný. Máme na mysli rezervovanosť voči iným vzťahom: ak je sudca zavalený mnohými osobnými vzťahmi, len ťažko si môže zachovať pokoj duše a nestrannosť práve v tom okamihu, keď má vynášať spravodlivosť. Tieto vzťahy a úlohy sa veľmi ľahko stávajú, ho-

ci nevedome a nechtiac, väzbami a vplyvmi, ktoré môžu vo výraznej miere mať dopad aj na jediné kritérium, ktorého sa má sudca držať a ktorým je jeho svedomie, alebo dokonca vytvárajú u sudcu nepriaznivé predpoklady, od ktorých ho často môže oslobodiť iba vyššia moc, lebo to už sám nedokáže. Iste, táto rezervovanosť vo vonkajších vzťahoch znamená, že sudca je v istom zmysle povolaný k životu v samote.

Inej povahy je samota, ku ktorej je sudca pozvaný, keď má vyniesť rozsudok:

„*Sudcu treba ponechať samého, aby si mohol sformovať svoje osobné presvedčenie bez akýchkoľvek vonkajších vplyvov. Táto samota musí byť úplná a majú ju rešpektovať aj iní členovia kolégiového súdu z úcty voči samotnej úlohe sudcu i rešpektu voči jeho osobe. V momente, v ktorom je sudca povolaný dať svoju odpoveď na stanovený predmet sporu, nemôže nikto spolu s ním niesť toto bremeno, lebo je to jeho bremeno, sú to jeho pochybnosti, jeho ťažkosti; nie je prípustné, aby mu v tomto momente pomáhali, alebo niečo vysvetľovali dokonca nezáujemované osoby. Jediným a inštitucionalizovaným miestom pre výmenu názorov je iba zasadanie kolégiového súdu pred vynesením rozsudku.*”⁸

Som presvedčený, že naše študijné zasadnutia tribunálu nám osožne pomáhajú uplatňovať tieto výzvy do praxe.

Poznámky

¹ „Homines ad iudicem confugiunt sicut ad quandam iustitiam animatam.“ S. THOMAS AQUINAS, *Summa theologiae* II-II. Q.60, a. 1.

² C.1, X, De consanguinitate et affinitate, IV, 14.

³ Porov. kán. 1420, § 2 a kán. 1421, § 3, CIC 1983.

⁴ Ioannes Paulus PP II, *Allocutio ad Praelatos Auditorres S. Romanae Rotae /26.1.1984/*, n. 3, in: AAS 76/1984/, s.645/.

⁵ Porov. Kán. 1608, § 3 CIC 1983

⁶ Porov. Kán. 1448, § 1 CIC 1983

⁷ Porov. Kán. 1457, § 1 CIC 1983

⁸ D. MOGAVERO, *Il ministero del giudice nel tribunale di prima istanza*, in: *La giustizia nella Chiesa: fondamento divino e cultura processualistica moderna*. Città del Vaticano 1997, s. 204-205/.